EMI RECORDS LIMITED KATA CBS UNITED KINGDOM LIMITED

# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN-PIERRE WARNER της 31ης Μαρτίου 1976 *

Περιεχόμενα


Εισαγωγή ..... 341

Παραδεκτό των αποδείξεων με έγγραφα ..... 343

Ιστορικό των εμπορικών σημάτων «Columbia» ..... 345

Τα επίδικα εμπορικά σήματα ..... 348

Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο ..... 349

Οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων ..... 351

Οι διατάξεις της Συνθήκης περί ανταγωνισμού ..... 354

Άρθρο 86 ..... 354

Άρθρο 85 ..... 355

Συμπεράσματα ..... 359


*Κύριε Πρόεδρε,*
*Κύριοι δικαστές,*

## Εισαγωγή

Οι τρεις υπό κρίση υποθέσεις έρχονται ενώπιον του Δικαστηρίου με αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, του Chancery Division του High Court of Justice της Αγγλίας και Ουαλίας, του Sø-og Handelsretten της Κοπεγχάγης και του Landgericht της Κολωνίας. Προς διευκόλυνση, θα τις αναφέρω αντιστοίχως ως «η αγγλική υπόθεση», «η δανική υπόθεση» και η «γερμανική υπόθεση».

Σε κάθε μια από αυτές, ενάγουσα ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου είναι η EMI Records Limited, θυγατρική της EMI Limited

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

και κατεχόμενη εξ ολοκλήρου απ' αυτή. Τόσο η EMI Records Limited όσο και η EMI Limited είναι αγγλικές εταιρίες.

Η ενάγουσα σε κάθε υπόθεση είναι μια τοπική θυγατρική εταιρία της CBS Inc., η οποία είναι αμερικανική εταιρία. Στην αγγλική υπόθεση, εναγομένη είναι η CBS United Kingdom Limited, στη δανική υπόθεση η CBS Records ApS (πρώην CBS Grammofon A/S) και στη γερμανική υπόθεση η CBS Schallplatten GmbH.

Τα ουσιώδη περιστατικά μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

Συνεπεία ορισμένων γεγονότων και συναλλαγών που ανατρέχουν στο 1894 (στα οποία πρέπει να επανέλθω), η EMI Records Limited είναι σήμερα σε πολλές χώρες της Ευρώπης, της Αφρικής, της Ασίας και της Αυστραλίας η δικαιούχος — κατόπιν καταθέσεως — όλων των εμπορικών σημάτων για δίσκους γραμμοφώνου, τα οποία συνίστανται από ή περιλαμβάνουν το σήμα «Columbia». Μεταξύ των χωρών αυτών περιλαμβάνονται όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας εκτός της Γαλλίας, όπου δικαιούχος των σημάτων αυτών είναι μια άλλη θυγατρική της EMI Limited. Η CBS Inc. είναι η δικαιούχος των σημάτων Columbia στις ΗΠΑ, στις υπόλοιπες χώρες της Βόρειας και Νότιας Αμερικής και σε μερικές ακόμη χώρες αλλού.

Τόσο η EMI Records Limited και οι άλλες θυγατρικές της EMI Limited, αφενός, όσο και η CBS Inc. και οι θυγατρικές της, αφετέρου, κατασκευάζουν και πωλούν δίσκους σε ευρεία κλίμακα. Στις χώρες όπου είναι δικαιούχος του σήματος Columbia, καθένας από τους ομίλους αυτούς πωλεί δίσκους αποκλειστικά με το σήμα αυτό, πλην όμως προβαίνει και σε πωλήσεις με άλλα σήματα. Στις χώρες όπου δεν είναι δικαιούχος του σήματος Columbia, καθένας από τους ομίλους, μέχρις ότου να συμβούν τα περιστατικά που έδωσαν αφορμή στην παρούσα δίκη, πωλούσε τους δίσκους του με άλλα σήματα. Ειδικότερα, ο όμιλος CBS έχει πωλήσει δίσκους του εντός της Κοινότητας υπό το σήμα «CBS».

Σε μερικές περιπτώσεις, όμως, ο όμιλος CBS έχει εισαγάγει στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Δανία και στη Γερμανία δίσκους κατασκευασμένους στην Αμερική οι οποίοι φέρουν, τόσο στην επιγραφή που βρίσκεται στο κέντρο του δίσκου όσο και στο φάκελο, το σήμα Columbia. Στην περίπτωση εισαγωγής τέτοιων δίσκων, το σήμα έχει μερικές φορές σβηστεί με κολλώδες χαρτί (συνήθως, ή περίπου συνήθως, από τα δείγματα που έστειλε στο Δικαστήριο το Sø- og Handelsretten φαίνεται μια αυτοκόλλητη ετικέτα με το σήμα CBS), σε άλλες όμως περιπτώσεις το σήμα Columbia δεν έχει σβηστεί κατ' αυτό τον τρόπο, ιδίως από την επιγραφή του ίδιου του δίσκου. Οι πωλήσεις τέτοιων δίσκων, με ευδιάκριτο το σήμα Columbia, αποτέλεσαν την αιτία της παρούσας δίκης.

Σύμφωνα με τη Διάταξη περί παραπομπής στην αγγλική υπόθεση, το Δικαστήριο καλείται, συγκεκριμένα, να λάβει ως δεδομένο ότι, σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, η EMI Records Limited στηρίζει βασίμως την αγωγή της κατά της CBS United Kingdom Limited για παραποίηση του σήματός της Columbia και δικαιούται επομένως να επιτύχει δικαστική διάταξη εμποδίζουσα την κατασκευή και την πώληση από την CBS United Kingdom Limited δίσκων που φέρουν αυτό το σήμα. Πράγματι, από την απόφαση του δικαστή Graham, που οδήγησε στην παρούσα Διάταξη περί παραπομπής, προκύπτει ότι το μόνο δυνατό μέσο άμυνας που εναπομένει στη CBS United Kingdom Limited κατά το αγγλικό δίκαιο

συνίσταται στην επίκληση της καθυστερήσεως και της συναινέσεως εκ μέρους της EMI Records Limited, καθόσον έχουν αποδειχτεί τόσο το δικαίωμα της τελευταίας προς χρήση του σήματος όσο και η παραποίησή του από τη CBS United Kingdom Limited.

Η Διάταξη περί παραπομπής στη δανική υπόθεση είναι προσαρτημένη σε μια παρεμπίπτουσα απόφαση του Sø- og Handelsretten, στην οποία ορίζεται ότι, από πλευράς δανικού δικαίου, η CBS Records ApS δεν διαθέτει κανένα μέσο άμυνας κατά της αγωγής της EMI Records Limited για παραποίηση του σήματός της.

Ομοίως, η Διάταξη περί παραπομπής στη γερμανική υπόθεση ορίζει ότι, κατά το γερμανικό δίκαιο, μόνο η EMI Records Limited μπορεί να χρησιμοποιεί το σήμα Columbia εντός της Γερμανίας και ότι η EMI Records Limited μπορεί να απαγορεύσει σε άλλους να χρησιμοποιούν το σήμα αυτό.

Σε κάθε υπόθεση, πάντως, η εναγομένη ισχυρίζεται ότι, ενόψει του ιστορικού του σήματος Columbia και ειδικότερα του τρόπου κατά τον οποίο τα επ' αυτού δικαιώματα διαιρέθηκαν μεταξύ του ομίλου EMI και του ομίλου CBS, η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών από την EMI Records Limited να εμποδίζει τον όμιλο CBS να εισάγει δίσκους που φέρουν το σήμα από τις ΗΠΑ στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Δανία και στη Γερμανία αντιστοίχως είναι ασυμβίβαστη με το κοινοτικό δίκαιο.

Όμως, θα πρέπει να επανέλθω στο ιστορικό αυτό. Τα σχετικά στοιχεία που παρασχέθηκαν στο Δικαστήριο μπορούν να καταταγούν σε δύο κατηγορίες: πρώτον, είναι τα περιστατικά όπως εκτίθενται στις Διατάξεις περί παραπομπής, δεύτερον, υπάρχει ένας όγκος αποδεικτικών εγγράφων που προσκόμισαν οι CBS United Kingdom Limited, CBS Records ApS, CBS Schallplatten GmbH, EMI Records Limited (ως παραρτήματα στις γραπτές τους παρατηρήσεις στη γερμανική υπόθεση) και η Επιτροπή.

**Παραδεκτό της αποδείξεως με έγγραφα**

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανέκυψε το ερώτημα αν είναι παραδεκτή η απόδειξη αυτή ενώπιον του Δικαστηρίου και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, σε ποια έκταση και για ποιο σκοπό. Νομίζω ότι πρέπει να ασχοληθώ με το ζήτημα αυτό αμέσως.

Κατά τη γνώμη μου, για να δοθεί απάντηση σ' αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη τρεις σημαντικές αρχές.

Πρώτον, θα αποτελούσε σφάλμα το να γίνει δεκτό ότι, σε περίπτωση αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 177, το Δικαστήριο δεν μπορεί να επιτρέψει την προσκόμιση αποδείξεων. Αυτό προκύπτει σαφώς από το άρθρο 103, παράγραφος 1 του κανονισμού διαδικασίας, το οποίο καθιστά εφαρμοστέες σε μια τέτοια διαδικασία τις διατάξεις των άρθρων 44 επ. του κανονισμού αυτού και εντεύθεν, ειδικότερα, των άρθρων 45 μέχρι 53 περί αποδείξεως. Πράγματι, μπορούν να ανακύψουν υποθέσεις όπου το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφασίσει χωρίς αποδείξεις — π.χ. η περίπτωση στην οποία τίθεται υπό αμφισβήτηση το κύρος μιας πράξεως κοινοτικού οργάνου και όπου ο λόγος για τον οποίο προσβάλλεται το κύρος της εν λόγω πράξεως στηρίζεται σε ουσιώδη πλάνη περί τα πράγματα. Εξάλλου, από πολλές υποθέσεις που κρίθηκαν από το Δικαστήριο αποδεικνύεται η αξία του να γίνεται δεκτή, ή να ζητείται, η προσκόμιση αποδείξεων

προκειμένου να επεξηγηθεί ή να συμπληρωθεί το ιστορικό των πραγματικών περιστατικών, όπως εκτίθενται στη Διάταξη περί παραπομπής, ούτως ώστε να μπορέσει το Δικαστήριο να κατανοήσει καλύτερα τα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν.

Δεύτερον, αποτελεί τον κανόνα ότι η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο του άρθρου 177, περιορίζεται στην απόφαση επί ζητημάτων κοινοτικού δικαίου. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να εφαρμόσει το δίκαιο αυτό στα πραγματικά περιστατικά μιας συγκεκριμένης υποθέσεως. Αυτό σημαίνει ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να επιλύει διαφορές αναγόμενες στα πραγματικά περιστατικά που ασκούν επιρροή, όχι στον εννοιολογικό προσδιορισμό του δικαίου αυτού, αλλά στην εφαρμογή του. Για παράδειγμα, στις παρούσες υποθέσεις προσκομίστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, κυρίως για λογαριασμό των εναγομένων της κύριας δίκης, πολλά αποδεικτικά στοιχεία για ζητήματα όπως είναι η διάρθρωση της εμπορικής δραστηριότητας του ομίλου CBS, τα προβλήματά του εμπορίας στην Ευρώπη και η οικονομική πλευρά της παραγωγής δίσκων για την εν λόγω αγορά, ιδίως δε δίσκων γραμμοφώνου, το κόστος επιθέσεως ετικετών στους δίσκους και η πιθανότητα ότι η κατ' επανάληψη επίθεση ετικετών θα μπορούσε να καταστήσει το προϊόν τόσο απωθητικό ώστε να μην μπορεί να πωληθεί, η σχετική ποιότητα των δίσκων CBS και των δίσκων EMI, κ.ο.κ. Όλ' αυτά, πλην ίσως κατά το μέτρο που επιδιώκουν τη συμπάθεια του Δικαστηρίου, δεν είναι δυνατό να έχουν αναπτυχτεί — νομίζω — παρά σε σχέση με το ερώτημα κατά πόσο η άσκηση εκ μέρους της EMI Records Limited των εκ του σήματος δικαιωμάτων της έχει πράγματι ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Στο Δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί αν το ζήτημα αυτό ασκεί επιρροή. Θα έλθω σ' αυτό το ζήτημα. Αλλά, ακόμα αν το ζήτημα ασκεί επιρροή, η ανεύρεση της απαντήσεώς του αποτελεί καθαρώς θέμα των εθνικών δικαστηρίων.

Τρίτον, είναι κανόνας ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί, στο πλαίσιο αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 177, να εκφύγει από το περιεχόμενο του ερωτήματος ή των ερωτημάτων που του υπέβαλε το ενδιαφερόμενο εθνικό δικαστήριο. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να απαντήσει σε ερώτημα που δεν του έχει υποβληθεί. Αυτό δεν σημαίνει ότι το Δικαστήριο δεσμεύεται αυστηρά από τη φρασεολογία με την οποία το εθνικό δικαστήριο διατύπωσε το ερώτημα ή τα ερωτήματά του. Πράγματι, υπήρξαν υποθέσεις στις οποίες το εθνικό δικαστήριο δεν υπέβαλε κάποιο συγκεκριμένο ερώτημα και το παρόν Δικαστήριο, χωρίς να κηρύξει την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως απαράδεκτη, εξεύρε από τα τεθέντα ενώπιόν του περιστατικά τα ζητήματα κοινοτικού δικαίου που ανέκυπταν. Υπήρξαν άλλες υποθέσεις στις οποίες τα ερωτήματα, όπως είχαν διατυπωθεί από το εθνικό δικαστήριο, δεν ήταν καθαρά ερωτήματα κοινοτικού δικαίου, αλλά είχαν αναμιχθεί με ζητήματα εφαρμογής του δικαίου αυτού, πολύ συχνά δε σε σχέση με το εθνικό δίκαιο. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το Δικαστήριο από τα ερωτήματα που του υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο εξήγαγε τα ερωτήματα κοινοτικού δικαίου στα οποία έπρεπε να δοθεί απάντηση. Υπήρξαν δε πολλές υποθέσεις στις οποίες το Δικαστήριο, απαντώντας στα υποβληθέντα ερωτήματα, έκρινε πιο πρόσφορο και χρήσιμο να μην προσκολληθεί αυστηρά στο γράμμα τους ή στη διατύπωσή τους.

Συμπεραίνοντας, νομίζω ότι, υπό περιστάσεις όπως είναι αυτές των υπό κρίση υποθέσεων, το Δικαστήριο πρέπει και οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζουν οι διάδικοι ή οι τρίτοι που έχουν δικαίωμα να ακουστούν, αυτό δε για δύο σκοπούς (και μόνο για τους σκοπούς αυτούς):

1) κατά το μέτρο που τα συμπεράσματα που πρέπει να συναχθούν από τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία δεν αμφισβητούνται,

το Δικαστήριο μπορεί να τα λάβει υπόψη προς επεξήγηση και συμπλήρωση των περιστατικών όπως εκτίθενται στη Διάταξη περί παραπομπής·

2) κατά το μέτρο που οι διάδικοι διαφωνούν ως προς τα συμπεράσματα που πρέπει να συναχθούν από τα αποδεικτικά στοιχεία, το Δικαστήριο μπορεί να τα λάβει υπόψη προκειμένου να διευκρινίσει τα σημεία διαφωνίας μεταξύ τους.

Και στις δύο περιπτώσεις ο απώτερος στόχος είναι να μπορέσει το Δικαστήριο να καταρτίσει τις απαντήσεις του στα ερωτήματα που του υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο κατά τρόπο που να βοηθηθεί το τελευταίο όσο το δυνατό περισσότερο. Αυτό είναι ιδιαίτερα επιθυμητό όπου, όπως σε κάθε μια από τις υπό κρίση υποθέσεις, τα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο έχουν διατυπωθεί κατά τρόπο γενικό.

Λέγοντας αυτό, δεν παραβλέπω τις δυσχέρειες που μπορεί να ανακύψουν για τα παρεμβαίνοντα κράτη μέλη ή και για κράτη μέλη που δεν παρενέβησαν δείχνοντας εμπιστοσύνη στο περιεχόμενο της Διατάξεως περί παραπομπής. Οι δυσχέρειες αυτές τονίστηκαν έντονα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση από τον πληρεξούσιο του Ηνωμένου Βασιλείου. Αλλά, ακόμα, θα ήταν κατά τη γνώμη μου πολύ πιο άσχημο αν το Δικαστήριο, κλείνοντας τα μάτια σε ο,τιδήποτε υπάρχει εκτός της Διατάξεως περί παραπομπής αυτής καθαυτής, δημιουργούσε μια κατάσταση στην οποία θα ήταν αναπόφευκτη νέα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ή, εν πάση περιπτώσει, πιθανό, να μπορεί να αποφανθεί ένα εθνικό δικαστήριο προτού παραπεμφθεί η υπόθεση στο Δικαστήριο.

**Ιστορικό των εμπορικών σημάτων «Columbia»**

Αντιμετωπίζοντας τα επίδικα εν προκειμένω έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία με τις σκέψεις αυτές κατά νου, συνοψίζω τώρα το ιστορικό των σημάτων «Columbia», όπως εκτίθεται στις Διατάξεις περί παραπομπής, αλλά συμπληρώνοντάς το με τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία.

Το 1894, ιδρύθηκε στις ΗΠΑ μια εταιρία αποκαλούμενη Columbia Phonograph Company General. Κατά την περίοδο του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, η εταιρία αυτή κατέθεσε ορισμένα εμπορικά σήματα περιέχοντα τη λέξη Columbia στις ΗΠΑ, στο Ηνωμένο Βασίλειο και αλλού, σχετικά με, μεταξύ άλλων, δίσκους γραμμοφώνου. Το 1913, η εταιρία αυτή άλλαξε την επωνυμία της σε Columbia Graphophone Company.

Το 1917, η Columbia Graphophone Company δημιούργησε στην Αγγλία μια θυγατρική που κατείχε ολοσχερώς και ονομαζόταν Columbia Graphophone Company Limited την οποία θα αποκαλώ «CGCL». Στην εταιρία αυτή, με τρία έγγραφα της 27ης Απριλίου 1917, ήτοι μια συμφωνία πωλήσεως και δυο πράξεις εκχωρήσεως, η Columbia Graphophone Company εκχώρησε την πελατεία και ολόκληρο το ενεργητικό, που είχε μέχρι τότε από τις δραστηριότητες που ασκούσε μέσω του τμήματός της στο Λονδίνο, συμπεριλαμβανομένων των κατατεθειμένων εμπορικών σημάτων της σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, Αφρικής, Ασίας και Αυστραλασίας. Μεταξύ των χωρών αυτών ήταν το Βέλγιο, η Δανία, η Αγγλία, η Γαλλία, η Ιταλία και οι Κάτω Χώρες. Η Columbia Graphophone Company συμφώνησε με την CGCL (σύντμηση χάριν συντομίας) να μην ανταγωνίζεται με αυτή σε οποιοδήποτε γεωγραφικό χώρο ασκούνταν οι δραστηριότητες που είχαν εκχωρηθεί

κατ' αυτό τον τρόπο. Αποτέλεσε επίσης όρο της πωλήσεως ότι κάθε εταιρία όφειλε να παρέχει στην άλλη περιοδικώς καταλόγους των αυθεντικών δίσκων της και, κατόπιν αιτήσεως, τις μήτρες για οποιονδήποτε από τους δίσκους αυτούς.

Το 1919, η Columbia Graphophone Company εκχώρησε τα εναπομένοντα σήματά της που περιείχαν τη λέξη Columbia και τις μετοχές της στην CGCL σε μια άλλη αμερικανική εταιρία υπό την επωνυμία Columbia Graphophone Manufacturing Company.

Το 1922, οι μετοχές της CGCL, τις οποίες προηγουμένως κατείχε η Columbia Graphophone Company, πωλήθηκαν από την Columbia Graphophone Manufacturing Company αντί 500 000 στερλινών σε μια ανεξάρτητη αγγλική εταιρία υπό την επωνυμία Constructive Finance Company Limited. Με συμφωνία της 16ης Νοεμβρίου 1922, που συνάφθηκε επ' ευκαιρία της πωλήσεως αυτής μεταξύ της Columbia Graphophone Manufacturing Company, της Constructive Finance Company Limited και της CGCL συμφωνήθηκε ότι η CGCL θα ήταν «ελεύθερη να δρα» σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές, περιλαμβανομένης της Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανδίας, των Ηπείρων της Ευρώπης και της Αφρικής και ορισμένων χωρών της Ασίας, της Αυστραλασίας και Ειρηνικού Ωκεανού, ενώ η Columbia Graphophone Manufacturing Company θα ήταν «ελεύθερη να δρα στον υπόλοιπο κόσμο»· συμφωνήθηκε ότι καμιά εταιρία δεν θα «πωλεί ή διαπραγματεύεται είτε αμέσως είτε εμμέσως στο χώρο της άλλης» που καθορίζεται κατ' αυτό τον τρόπο. Η συμφωνία αυτή περιείχε συναίνεση της Columbia Graphophone Manufacturing Company να μεταβιβαστούν αμέσως στην CGCL, κατά το μέτρο που αυτό δεν είχε ακόμα γίνει, μεταξύ άλλων, όλα τα εμπορικά της σήματα για δίσκους γραμμοφώνου που κατείχε εντός του γεωγραφικού χώρου της CGCL.

Η συμφωνία αυτή περιείχε επίσης διατάξεις για την ανταλλαγή μητρών.

Από το 1922 μέχρι το 1925 δεν υπήρχε κοινός έλεγχος, άμεσος ή έμμεσος, επί των σημάτων που κατείχε η CGCL και επί των αμερικανικών σημάτων που περιέχουν τη λέξη Columbia. Το 1924, έγινε αναδιάρθρωση της Columbia Graphophone Manufacturing Company, συνεπεία της οποίας τα αμερικανικά εμπορικά σήματα κατέστησαν ιδιοκτησία της νέας αμερικανικής εταιρίας υπό την επωνυμία Columbia Phonograph Company Inc.

Το 1925, η CGCL απέκτησε συμμετοχή στον έλεγχο της Columbia Phonograph Company Inc. Αυτό περιγράφηκε ως «αντιστροφή των ρόλων», καθόσον οδήγησε στο να ελέγχεται από τη CGCL ο δικαιούχος των αμερικανικών σημάτων Columbia.

Το 1931, ιδρύθηκε μια νέα αγγλική εταιρία, η Electrical and Musical Industries Limited (πρόκειται για την εταιρία που καλείται σήμερα EMI Limited). Αυτή απέκτησε το μετοχικό κεφάλαιο της CGCL καθώς και το μετοχικό κεφάλαιο μιας άλλης αγγλικής εταιρίας υπό την επωνυμία The Gramophone Company Limited (η οποία σήμερα είναι η EMI Records Limited). Μια ρήτρα της συμφωνίας προέβλεπε ότι η CGCL εκχωρούσε τα συμφέροντά της στην Columbia Phonograph Company Inc. Τα συμφέροντα αυτά αποκτήθηκαν εν συνεχεία, το ίδιο έτος, από την αμερικανική εταιρία υπό την επωνυμία Grigsby-Grunow. Από το 1931 δεν υπήρξε κοινός έλεγχος επί των αμερικανικών σημάτων Columbia και επί των σημάτων που κατείχε η CGCL.

Το 1932 όμως η Columbia Phonograph Company Inc και η CGCL συνήψαν συμφωνία

που αφορούσε «στην κατάργηση του ανταγωνισμού και στην ανταλλαγή των μητρών, κ.λπ.», σκοπός της οποίας ήταν, όπως προκύπτει από το προοίμιό της, να αντικατασταθούν οι συμφωνίες κατανομής της αγοράς που είχαν συναφθεί το 1917 και το 1922 — Columbia Graphophone Company, Columbia Graphophone Manufacturing Company και Constructive Finance Company Limited είχαν όλες διαλυθεί. Η συμφωνία αυτή αναπροσδιόρισε τους αντίστοιχους γεωγραφικούς χώρους των μερών, παρέχοντας στην Columbia Phonograph Company Inc. «ολόκληρο το γεωγραφικό χώρο που περιλαμβάνεται μεταξύ 30 μοιρών δυτικού μήκους και 170 μοιρών δυτικού μήκους στο Βόρειο Ημισφαίριο και μεταξύ 30 μοιρών δυτικού μήκους και 100 μοιρών δυτικού μήκους στο Νότιο Ημισφαίριο, εξαιρουμένων των Αζορών και περιλαμβανομένων των Americas και ολόκληρης της Γροιλανδίας και όλων των νήσων Αλεουτιανών, Sandwich και Φιλιππίνων» και στην CGCL «τον υπόλοιπο κόσμο». Κάθε μέρος ανέλαβε την υποχρέωση να μην πωλεί εντός του χώρου που εκχωρήθηκε κατ' αυτό τον τρόπο στο άλλο, υπήρξαν δε εκ νέου διατάξεις για την ανταλλαγή των μητρών. Σ' αυτή τη συμφωνία δεν έγινε καμιά μνεία για τα εμπορικά σήματα, εκτός όσον αφορά τον υπολογισμό των τιμών των δίσκων που κατασκευάζονται από ανταλλαγείσες μήτρες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ούτε η Electrical and Musical Industries Limited ούτε η Gramophone Company Limited δεσμευόταν από τη συμφωνία του 1932.

Το 1934, η Grigsby-Grunow (τελούσα τότε υπό εκκαθάριση) πώλησε κατόπιν πλειστηριασμού τα συμφέροντά της στην Columbia Phonograph Company Inc. Αυτή αγοράστηκε σε πλειστηριασμό από την Sacro Enterprises Inc. και εν συνεχεία μεταβιβάστηκε από αυτή στην American Record Corporation. Το 1938, οι μετοχές της American Record Corporation, της οποίας η Columbia Phonograph Company Inc. εξακολουθούσε να είναι θυγατρική, αγοράστηκαν από την Columbia Broadcasting System Inc., που ονομάζεται σήμερα CBS Inc.

Το 1940, το ενεργητικό της Columbia Phonograph Company Inc. μεταβιβάστηκε στην American Record Corporation, η οποία τότε άλλαξε την επωνυμία της σε Columbia Recording Corporation. Με συμφωνία συναφθείσα με την CGCL, η Columbia Recording Corporation υποκατέστησε την Columbia Phonograph Company Inc. στους σκοπούς της συμφωνίας του 1932.

Το 1946, συνάφθηκε νέα συμφωνία μεταξύ της Columbia Recording Corporation και CGCL, που ακύρωσε όλες τις προϋφιστάμενες συμφωνίες και τις ρυθμίσεις μεταξύ των μερών, συμπεριλαμβανομένης της συμφωνίας του 1932, και εισήγαγε νέες ρυθμίσεις μεταξύ τους για την ανταλλαγή μητρών. Συμφώνησαν να προμηθεύουν η μια την άλλη με μήτρες κατόπιν αιτήσεως και να μην παρέχουν τις μήτρες σε οποιονδήποτε άλλο για κατασκευή εντός του γεωγραφικού χώρου της άλλης, ενώ ο προσδιορισμός των αντίστοιχων γεωγραφικών τους χώρων, για το σκοπό αυτό, ήταν περίπου ο ίδιος όπως στη συμφωνία του 1932. Εν τούτοις, δεν υπήρχε πλέον οποιαδήποτε υπόσχεση περί του να μην ανταγωνίζεται η μία στο χώρο της άλλης. Και πάλι δεν έγινε μνεία για τα εμπορικά σήματα, εκτός όσον αφορά τους δίσκους που κατασκευάζονται από ανταλλασσόμενες μήτρες.

Η συμφωνία του 1946 τερματίστηκε το 1952, μολονότι ορισμένα από τα αποτελέσματά της, όσον αφορά τις προηγουμένως ανταλλαγείσες μήτρες, παρατείνονταν μέχρι το 1956.

Το 1954, η Columbia Recording Corporation (η οποία είχε εν τω μεταξύ μετονομαστεί σε Columbia Records Inc.) διαλύθηκε και το ενεργητικό της μεταβιβάστηκε στην Columbia Broadcasting System Inc. (το 1974 η εταιρία αυτή μετονομάστηκε σε CBS Inc.).

Όπως αντιλαμβάνομαι, δεν αμφισβητείται ότι μεταξύ του 1956 και 1962 δεν υφίστατο καμιά συμφωνία ή ρύθμιση, οποιουδήποτε είδους, μεταξύ οποιασδήποτε εταιρίας του ομίλου EMI και οποιασδήποτε εταιρίας του ομίλου CBS.

Μεταξύ του 1962 και 1971, η Columbia Broadcasting System Inc. αφενός και η Electrical and Musical Industries Limited και (αργότερα) η EMI Records Limited αφετέρου συνήψαν ορισμένες συμφωνίες, τις οποίες η Επιτροπή περιέγραψε ως σημειώνουσες επανάληψη των σχέσεών τους, ως προς τις οποίες όμως η EMI Records Limited υποστήριξε ότι ήταν όλες ελάσσονος σημασίας και βραχείας διαρκείας, απέβλεπαν δε κυρίως στην εκμετάλλευση ειδικού «ρεπερτορίου», όπως υφίσταται μεταξύ όλων των εταιριών δίσκων ή ηχογραφήσεων, έστω και αν αυτές είναι ανεξάρτητες και ανταγωνίστριες. Δεδομένου ότι υπάρχει διάσταση απόψεων όσον αφορά την πραγματική φύση των εν λόγω συμφωνιών, οι περισσότερες από τις οποίες δεν είχαν δει το φως της δημοσιότητας παρά λίγο πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν θα τις περιγράψω με λεπτομέρειες αλλά θα πω μόνο: i) ότι μολονότι αναφέρονται σε εμπορικά σήματα (κυρίως σε σήματα πλην του σήματος Columbia), καμιά από αυτές δεν φαίνεται να περιέχει εκχώρηση σημάτων και ii) ότι μερικές από αυτές φαίνονται, όσον αφορά το γεωγραφικό χώρο της Κοινότητας υπό την παρούσα σύνθεσή της, να έχουν επηρεάσει μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία. Δεν αμφισβητείται ότι οι τελευταίες από τις συμφωνίες αυτές έληξαν το 1974.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, ήτοι το 1965, η CGCL εκχώρησε τα σήματά της Columbia στην The Gramophone Company Limited (την άλλη θυγατρική της Electrical and Musical Industries Limited). Μερικά χρόνια μετά, η Electrical and Musical Industries Limited μετονομάστηκε σε EMI Limited και η The Gramophone Company Limited μετονομάστηκε σε EMI Records Limited.

**Τα επίδικα εμπορικά σήματα**

Κάθε μια από τις Διατάξεις περί παραπομπής αναφέρει το ή τα σήματα για τα οποία η EMI Records Limited άσκησε αγωγή για παραποίηση.

Στην αγγλική υπόθεση EMI Records Limited, η αγωγή αφορά δύο σήματα, συνιστάμενα αμφότερα αποκλειστικά στη λέξη Columbia. Το πρώτο κατατέθηκε για λογαριασμό της CGCL το 1920, δηλαδή σε εποχή κατά την οποία η εταιρία εξακολουθούσε να είναι θυγατρική της Columbia Graphophone Company. Ως ημερομηνία πρώτης χρήσεως του σήματος δηλώθηκε η 7 Μαΐου 1900. Το δεύτερο σήμα κατατέθηκε για λογαριασμό της CGCL το 1928, δηλαδή σε εποχή κατά την οποία η εταιρία αυτή ήλεγχε την Columbia Phonograph Company Inc., η οποία ήταν τότε δικαιούχος των αμερικανικών σημάτων Columbia.

Στη δανική υπόθεση, το σήμα που αφορά η αγωγή της EMI Records Limited κατατέθηκε το 1960. Τόσο με τις γραπτές παρατηρήσεις τους όσο και με τις αγορεύσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι διάδικοι αφιέρωσαν αρκετό κάπως χρόνο στο προηγούμενο ιστορικό των σημάτων Columbia στη Δανία. Κάνοντας αυτό, ήγειραν ζητήματα απτόμενα των πραγματικών περιστατικών και του εθνικού δικαίου τέ-

τοιου είδους, ώστε το Δικαστήριο θα υπερέβαινε ίσως την αρμοδιότητά του αποφαινόμενο βάσει του άρθρου 177. Νομίζω ότι η φύση των ζητημάτων αυτών δεν επηρεάζει την απάντηση σε οποιοδήποτε ερώτημα επί του οποίου οφείλει το Δικαστήριο να αποφανθεί. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ελπίζω να μην κατηγορηθώ για έλλειψη οποιασδήποτε αβροφροσύνης προς τους πληρεξουσίους δικηγόρους αν δεν πω περισσότερα ως προς τα ζητήματα αυτά.

Στη γερμανική υπόθεση, η αγωγή της EMI Records Limited αφορά ένα σήμα που κατατέθηκε για λογαριασμό της CGCL το 1931. Δεν προκύπτει αν η κατάθεση έγινε πράγματι προ ή μετά την ημερομηνία κατά την οποία η εταιρία αυτή απεκδύθηκε των συμφερόντων της στην Columbia Phonograph Company Inc. Με τις γραπτές τους παρατηρήσεις, οι διάδικοι αναφέρονται σε προηγούμενα γερμανικά σήματα Columbia: Η EMI Records Limited αναφέρεται σε ένα σήμα που κατατέθηκε το 1907, το οποίο εκχωρήθηκε από την Columbia Graphophone Manufacturing Company στην CGCL το 1923, σε εκτέλεση μιας συμβάσεως που είχε συναφθεί το 1922 επ' ευκαιρία της πωλήσεως των μετοχών της CGCL στην Constructive Finance Company Limited. Η CBS Schallplatten GmbH αναφέρεται σε δύο σήματα που κατατέθηκαν για λογαριασμό της CGCL το 1924. Και πάλι δεν νομίζω ότι πρέπει να εισέλθω σε λεπτομέρειες όσον αφορά τα θέματα αυτά.

**Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο**

Για καλύτερη κατανόηση της διατυπώσεως του υποβληθέντος στο Δικαστήριο ερωτήματος, η Διάταξη περί παραπομπής στην αγγλική υπόθεση θέτει πρώτον ορισμένες υποθέσεις που το Δικαστήριο καλείται να κάνει. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μια σύνοψη των περιστατικών που εκτίθενται στη Διάταξη αυτή, αλλά ο όμιλος EMI αναφέρεται συμβολικά με το γράμμα «Α», ο όμιλος CBS με το γράμμα «Β» και το εμπορικό σήμα Columbia με το γράμμα «Χ». Μεταξύ των υποθέσεων αυτών υπάρχει μια που αποτέλεσε αντικείμενο μεγάλης συζητήσεως, ήτοι:

«7) Ούτε σήμερα ούτε στο παρελθόν υπήρξαν ο,τιδήποτε νομικοί, χρηματοδοτικοί, τεχνικοί ή οικονομικοί δεσμοί μεταξύ "Α" και "Β" όπως τώρα αποδεικνύεται.»

Εν συνεχεία, η Διάταξη διατυπώνει ως εξής το ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο:

«Πρέπει οι διατάξεις της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ειδικότερα οι διατάξεις με τις οποίες τίθενται οι αρχές του κοινοτικού δικαίου και οι κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και περί ανταγωνισμού να ερμηνευτούν υπό την έννοια ότι στερούν τον Α από την άσκηση των δικαιωμάτων του επί του σήματος προκειμένου να εμποδίζει:

i) την πώληση από τον Β, μέσα σε κάθε κράτος μέλος, προϊόντων που φέρουν το σήμα Χ, τα οποία έχουν κατασκευαστεί και διατεθεί στο εμπόριο με το σήμα Χ από τον Β εκτός της Κοινότητας εντός μιας περιοχής όπου αυτός δικαιούται να επιθέτει το σήμα Χ, ή

ii) την παραγωγή από τον Β, εντός οποιουδήποτε κράτους μέλους, εμπορευμάτων που φέρουν το σήμα Χ;»

Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στη δανική και γερμανική υπόθεση διατυπώνονται κατά τον ίδιο τρόπο και με την ίδια περίπου φρασεολογία, αξίζει όμως να σημειωθούν οι εξής διαφορές: Η εικασία (7) αντικαθίσταται στη Διάταξη περί παραπομπής στη γερμανική υπόθεση από την εξής:

«γ)... επί σαράντα και πλέον χρόνια δεν υπήρξαν νομικοί, οικονομικοί, χρηματοδοτικοί ή τεχνικοί δεσμοί μεταξύ των δύο ομίλων».

Δεύτερον, ούτε στη δανική ούτε στη γερμανική Διάταξη περί παραπομπής το ερώτημα αναφέρει τις διατάξεις της Συνθήκης.

Στη δανική υπόθεση, το ερώτημα αφορά διατάξεις της Συνθήκης «ειδικά εκείνες που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και τον ανταγωνισμό». Στη γερμανική υπόθεση αφορά απλώς «τις αρχές του κοινοτικού δικαίου περί της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και του ανεμπόδιστου ανταγωνισμού».

Τέλος, ούτε στη δανική ούτε στη γερμανική υπόθεση το ερώτημα περιέχει τη παράγραφο ii). Όπως αντιλαμβάνομαι, ο λόγος γι' αυτό είναι ότι ο όμιλος CBS, ενώ κατασκευάζει δίσκους στην Αγγλία (καθώς και στις Κάτω Χώρες), δεν κατασκευάζει στη Δανία ή στη Γερμανία — ή εν πάση περιπτώσει σε μεγάλη έκταση.

Ανακύπτει το ερώτημα ποια σημασία πρέπει να δώσει το Δικαστήριο στην εικασία (7) ή στην εν λόγω εικασία, υπό την τροποποιημένη μορφή στην οποία βρίσκεται στη Διάταξη περί παραπομπής στη γερμανική υπόθεση.

Η αιτία για τη διατύπωση της εικασίας αυτής είναι σαφής. Απηχεί μια διαπίστωση γεγονότος που επανέλαβε το Tribunal d'arrondissement του Λουξεμβούργου με τη Διάταξή του περί παραπομπής στην υπόθεση 172/73, Van Zuylen Frères κατά Hag AG [(1974) ECR, σ. 731] Βάσει της διαπιστώσεως αυτής, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 85 της Συνθήκης δεν είχε εφαρμογή στην υπόθεση αυτή (βλ. σκέψεις 4 και 5 της αποφάσεως). Αυτό όμως δεν σημαίνει, βεβαίως, ότι το κριτήριο για τη δυνατότητα ή μη εφαρμογής του άρθρου 85 συνίσταται πάντοτε στην εξέταση του αν μπορεί, κατά κάποιο τρόπο, να εφαρμοστεί η ρήτρα «κανένας νομικός, χρηματοδοτικός, τεχνικός, οικονομικός δεσμός» που χρησιμοποίησε το Tribunal d'arrondissement του Λουξεμβούργου για να εκφράσει τη διαπίστωσή του στην υπόθεση Hag. Η αληθινή φύση του κριτηρίου αυτού μπορεί να συναχθεί μόνο από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 85.

Δεύτερον, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι η εν λόγω εικασία (με οποιαδήποτε μορφή και αν εκφράζεται) πρέπει να θεωρηθεί υπό το φως του περιεχομένου των Διατάξεων περί παραπομπής στο σύνολό τους. Κάθε μια από αυτές περιέχει, ρητώς ή δια παραπομπής, ένα αρκετά πλούσιο ιστορικό, καίτοι μη πλήρες, των σημάτων Columbia. Η εν λόγω εικασία δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αναιρούσα την εν λόγω σχέση κατά το μέτρο που αποκαλύπτει παρωχημένους δεσμούς μεταξύ της CGCL και των από καιρού σε καιρό δικαιούχων των αμερικανικών σημάτων. Έχω ήδη αναφέρει τους λόγους για τους οποίους κατά τη γνώμη μου το Δικαστήριο δεν μπορεί να αγνοήσει τα προσκομισθέντα από τους διαδίκους αποδεικτικά στοιχεία, κατά το μέτρο που αυτά συμπληρώνουν τη σχέση αυτή. Μου φαίνεται δε, επιπλέον, ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να αγνοήσει τις αποδείξεις αυτές κατά το μέτρο που άπτονται της σημασίας που πρέπει να δοθεί στην εικασία.

Η πραγματική δυσχέρεια έγκειται στο γεγονός ότι, εκ πρώτης όψεως, η (προ)ϋπόθεση αυτή φαίνεται να αποσκοπεί στον περιορισμό του περιεχομένου του ερωτήματος που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο. Με προσεκτικότερη όμως ανάλυση, δεν νομίζω ότι πρέπει να θεωρηθεί απλώς ως τμήμα της συνόψεως των περιστατικών που εκτίθενται στη Διάταξη περί παραπομπής, με την οποία υποβάλλεται το ερώτημα αυτό, αλλά ότι πράγματι δεν αποτελεί τμήμα της.

Με βάση τα παραπάνω, έρχομαι τώρα στο δίκαιο.

Σχετικά, νομίζω ότι αυτό πρέπει να εξεταστεί υπό δύο, και μόνο δύο, σκέλη, ήτοι: τις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και τις διατάξεις περί ανταγωνισμού. Οι διατάξεις περί των «αρχών» ασκούν βεβαίως επιρροή, πλην όμως, νομίζω, μόνο κατά το μέτρο που οι τελευταίες, και οι πιο ειδικές, διατάξεις της Συνθήκης πρέπει να ερμηνευτούν υπό το φως των αρχών αυτών.

**Οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων**

Ομολογώ ότι με εξέπληξε ο ισχυρισμός που προβλήθηκε για λογαριασμό των εναγομένων ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων πρέπει να ερμηνευτούν υπό την έννοια ότι εμποδίζουν την EMI Records Limited να επικαλεστεί τα εκ του σήματος Columbia δικαιώματά της εντός της Κοινότητας με σκοπό να εμποδίσει εισαγωγές στην Κοινότητα από το εξωτερικό εμπορευμάτων που φέρουν αυτό το σήμα. Τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης, στα οποία βασίζεται ουσιαστικά ο ισχυρισμός, αφορούν, τελικά, σύμφωνα με τη διατύπωσή τους, μόνο τους περιορισμούς του εμπορίου «μεταξύ των κρατών μελών». Αυτό συνάδει με το γεγονός ότι τα άρθρα αυτά συγκαταλέγονται μεταξύ των διατάξεων που αποβλέπουν στην υλοποίηση του άρθρου 3 στοιχείο α της Συνθήκης, το οποίο αφορά «την κατάργηση, μεταξύ των κρατών μελών, των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών κατά την εισαγωγή και την εξαγωγή εμπορευμάτων καθώς και όλων των άλλων μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος», στόχοι που συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που πρέπει να επιτευχθούν για τη δημιουργία της κοινής αγοράς που αναφέρεται στο άρθρο 2. Ο ισχυρισμός των εναγομένων αντιμετωπίστηκε πράγματι με ομόφωνη αγανάκτηση από πλευράς, όχι μόνο της EMI Records Limited, αλλά και από τα επτά κράτη μέλη που παρενέβησαν στη δίκη και από την Επιτροπή. Παρατήρησαν ότι, αν γίνει δεκτός ο ισχυρισμός αυτός, θα σήμαινε μια μονομερή εκ μέρους της Κοινότητας απονομή ενός πλεονεκτήματος σε επιχειρήσεις τρίτης χώρας εις βάρος κοινοτικών επιχειρήσεων, χωρίς οποιαδήποτε ελπίδα αμοιβαιότητας.

Προς υποστήριξη του ισχυρισμού τους, οι εναγόμενες επικαλούνται πρώτον τα άρθρα 9, παράγραφος 2 και 10, παράγραφος 1 της Συνθήκης, τα οποία, για τους σκοπούς της εφαρμογής των άρθρων, μεταξύ άλλων, 30 και 36 εξομοιώνουν προς τα καταγόμενα από τα κράτη μέλη προϊόντα «τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών που κυκλοφορούν ελεύθερα μέσα στα κράτη μέλη» και ορίζουν ότι:

«Θεωρούνται ότι ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός κράτους μέλους τα προϊόντα προελεύσεως τρίτων χωρών, για τα οποία έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις εισαγωγής και εισπραχθεί σ' αυτό το κράτος μέλος οι απαιτούμενοι δασμοί και φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος, και για τα οποία δεν έχουν επιστραφεί ολικώς ή μερικώς αυτοί οι δασμοί και επιβαρύνσεις.»

Η επιχειρηματολογία των εναγομένων συνίσταται, όπως την αντιλαμβάνομαι, στο ότι από τη στιγμή κατά την οποία δίσκοι κατασκευασθέντες στην Αμερική και φέροντες το σήμα Columbia έχουν υποβληθεί σε τελωνειακή διασάφηση σε κράτος μέλος, πρέπει, κατά το μέτρο που δεν έχουν τύχει επιστροφής δασμών και επιβαρύνσεων, να θεωρούνται ως δίσκοι καταγωγής κράτους μέλους. Αυτό είναι ορθό, πλην όμως δεν βλέπω πώς αυτό μπορεί να βοηθήσει τις εναγόμενες. Αν αυτές κατασκεύαζαν παρόμοιους δίσκους σε ένα κράτος μέλος, δεν θα αποκτούσαν εντεύθεν το δικαίωμα να τους διαθέτουν στο εμπόριο παραβιάζοντας τα κατατεθειμένα σήματα της EMI Records Limited είτε σ' αυτό το κράτος μέλος είτε σε οποιοδήποτε άλλο.

Δεύτερον, οι εναγόμενες επικαλέστηκαν με έμφαση την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Hag. Αναγνώρισαν ότι η υπόθεση αυτή αφορούσε το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, αλλά υποστήριξαν ότι έπρεπε να γίνει κατ' αναλογία εφαρμογή της αποφάσεως στην παρούσα υπόθεση, διότι και στην παρούσα υπόθεση τα εν λόγω σήματα είχαν κοινή καταγωγή. Νομίζω ότι πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα αυτό, διότι, όπως σαφώς προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Hag, το Δικαστήριο στήριξε την απόφασή του, στην υπόθεση αυτή, στο γεγονός ότι παρεβλάπτετο το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο. Η αρχή στην οποία στηρίζεται η απόφαση αυτή είναι ότι τα δικαιώματα βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, και ειδικότερα τα δικαιώματα επί των σημάτων, δεν μπορούν να ασκούνται κατά τρόπο ώστε να κατανέμεται τεχνητώς η κοινή αγορά. Δεδομένου ότι τέτοια δικαιώματα απονέμονται από τα εθνικά δίκαια, το πεδίο εφαρμογής τους είναι κατ' ανάγκη εδαφικό, πράγμα που θα τα καθιστούσε, αν έλειπαν οι αυστηρές διατάξεις του άρθρου 36, εύκολα μέσα κατανομής της αγοράς. Ένας τρόπος κατά τον οποίο θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό εμφαίνεται από την υπόθεση 16/74 Centrafarm κατά Winthrop [(1974) ECR, σ. 1183] Θα αρκούσε ο δικαιούχος του σήματος να δημιουργήσει μια θυγατρική σε κάθε κράτος μέλος την αγορά του οποίου θα ήθελε να απομονώσει και να προβεί σε ρυθμίσεις ώστε τα εκ του σήματος δικαιώματα στο κράτος αυτό να δοθούν στην εν λόγω θυγατρική. Από την απλή αυτή υπόθεση διαφέρουν τα περιστατικά στην υπόθεση Hag κυρίως από δύο απόψεις. Πρώτον: οι συναλλαγές βάσει των οποίων έγινε διαχωρισμός των επί του σήματος δικαιωμάτων στο Βέλγιο και στο Λουξεμβούργο αφενός και στη Γερμανία αφετέρου έγιναν προτού τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη. Το γεγονός αυτό δεν είχε προφανώς καμιά σημασία, δεδομένου ότι τα άρθρα 30 και 36 εφαρμόζονται και σε περιορισμούς που απορρέουν από μέτρα που είχαν ληφθεί ή από ρυθμίσεις που έγιναν προτού τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη, καθώς και σε οποιονδήποτε περιορισμό δημιουργήθηκε μετέπειτα (η μόνη διαφορά που υπάρχει είναι ότι όσον αφορά ορισμένα είδη περιορισμών της πρώτης κατηγορίας, υπήρχαν διατάξεις για τη σταδιακή κατάργησή τους κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου). Δεύτερον: Οι Van Zuylen & Frères δεν ήταν θυγατρική επιχείρηση της Hag AG, αλλά ανεξάρτητοι εμπορευόμενοι που είχαν αποκτήσει ήδη τα επί του σήματος δικαιώματα στο Βέλγιο και στο Λουξεμβούργο με σειρά από πράξεις μεταξύ των οποίων και η μεσεγγύηση των μετοχών της βελγικής θυγατρικής της Hag AG, ως εχθρικής περιουσίας. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε πράγματι ότι οι Van Zuylen & Frères είχαν παρ' όλ' αυτά εμποδιστεί στην άσκηση των δικαιωμάτων αυτών ώστε να εμποδίζουν εισαγωγές στο Βέλγιο και στο Λουξεμβούργο εμπορευμάτων που έφεραν νομίμως το γερμανικό σήμα. Από την απόφαση φαίνεται σαφώς ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε κατ' αυτό τον τρόπο, διότι κάθε άλλη λύση θα ήταν «ασυμβίβαστη με τις διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της κοινής αγοράς». Επομένως, η αιτιολογία της αποφάσεως αυτής δεν μπορεί να επεκταθεί σε μια κατάσταση όπου δεν επηρεάζεται η ενότητα της κοινής αγοράς.

Οι εναγόμενες επικαλέστηκαν επίσης την υπόθεση 8/74, Procureur du Roi κατά Dassonville [(1974), ECR, σ. 837]. Όμως ούτε η υπόθεση αυτή, κατά τη γνώμη μου, είναι εν προκειμένω σχετική. Αφορούσε εισαγωγές σκοτσέζικου whisky στο Βέλγιο το οποίο βρισκόταν σε ελεύθερη κυκλοφορία στη Γαλλία και όχι απευθείας εισαγωγές του whisky αυτού από το Ηνωμένο Βασίλειο (το οποίο, κατά το χρόνο των περιστατικών της υποθέσεως, δεν ήταν κράτος μέλος). Η υπόθεση Dassonville αφορά επομένως περιορισμούς στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο και όχι περιορισμούς επί των εισαγωγών από χώρες εκτός Κοινότητας.

Το τελευταίο επιχείρημα που προβλήθηκε για λογαριασμό των εναγομένων σχετικά με το σημείο αυτό της υποθέσεως συνίστατο στο ότι ανάλυση των όρων ορισμένων πράξεων που διέπουν το εμπόριο μεταξύ Κοινότητας και τρίτων χωρών απέδειξε ότι η Κοινότητα είχε, στο πλαίσιο της κοινής εμπορικής πολιτικής της, υιοθετήσει ως αρχή να εφαρμόζει στις εισαγωγές από τρίτες χώρες τους ίδιους κανόνες με αυτούς που περιέχουν τα άρθρα 30 μέχρι 36. Έγινε παραπομπή στα εξής κανονιστικά κείμενα:

1. ΓΣΔΕ (GATT).

2. Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΟΚ) 1439/74, της 4ης Ιουνίου 1974, περί κοινού καθεστώτος εφαρμοστέου στις εισαγωγές — τονίστηκε ότι αυτός ήταν ιδιαίτερα σημαντικός διότι, μεταξύ των εμπορευμάτων στα οποία εφαρμοζόταν, ήταν και δίσκοι προελεύσεως ΗΠΑ.

3. Σύμβαση του ΛΟΜΕ, που αρχίζει να ισχύει αύριο· και

4. Συμφωνίες που συνήψε η Κοινότητα με τη Σουηδία και την Ελβετία αντιστοίχως, αμφότερες στις 22 Ιουλίου 1972, και η από 31 Μαρτίου 1969 συμφωνία μεταξύ Κοινότητας και Μαρόκου.

Οι εναγόμενες ισχυρίστηκαν ότι καθένα από αυτά τα κείμενα περιείχε διατάξεις που επαναλάμβαναν, ή επαναλάμβαναν κατ' ουσία, τις διατάξεις των άρθρων 30 και 36 και ότι, όταν στα κείμενα αυτά απαντώνται οι ίδιες φράσεις με εκείνες που περιέχουν τα άρθρα 30 και 36, πρέπει να τους αποδίδεται η ίδια έννοια.

Θα μου αρκούσε να πω ότι, κατά τη γνώμη μου, αυτός ο τρόπος ερμηνείας νομικών κειμένων είναι αιρετικός. Η έννοια των λέξεων εξαρτάται από το πλαίσιο στο οποίο αυτές βρίσκονται, οι ίδιες δε λέξεις, χρησιμοποιούμενες σε διαφορετικά κείμενα που καταρτίστηκαν για διαφορετικούς σκοπούς, μπορεί να σημαίνουν διαφορετικά πράγματα. Κανένα από τα κείμενα που ανέφεραν οι εναγόμενες δεν καταρτίστηκε έχοντας ως σκοπό τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και δεν μπορεί να είναι ορθό να ερμηνευτούν ως εάν είχαν τέτοιο σκοπό.

Παρ' όλ' αυτά, θα ήθελα να προσθέσω το εξής.

Το άρθρο XX της ΓΔΣΕ, το οποίο οι εναγόμενες παραλλήλισαν με το άρθρο 36, εμπεριέχει στην πραγματικότητα μια διάταξη περί αμοιβαιότητας. Καμιά ένδειξη δεν επιτρέπει τη σκέψη ότι η διάταξη αυτή παρέχει στον όμιλο EMI το δικαίωμα εξαγωγής δίσκων που φέρουν το σήμα Columbia προς τις ΗΠΑ. Αντίθετα, μας έγινε αναφορά σε μια πρόσφατη υπόθεση, στην οποία η CBS Inc. άσκησε με επιτυχία μια αγωγή στη Νέα Υόρκη κατά εισαγωγέα δίσκων EMI

που έφεραν το σήμα Columbia: CBS Inc. κατά Nina Record Co. Inc. — η αγωγή ασκήθηκε στις 16 Μαΐου 1975 ενώπιον του United States Court for the Southern District της Νέας Υόρκης.

Ο κανονισμός 1439/74, μολονότι αναφέρει τους ποσοτικούς περιορισμούς, δεν αναφέρεται σε μέτρα ισοδυνάμου προς αυτούς αποτελέσματος. Ένα επιχείρημα που προέβαλαν οι εναγόμενες προς υπερπήδηση της δυσχέρειας αυτής μου φαίνεται να ισοδυναμεί με το να διαβάζουμε στον κανονισμό αυτό κάτι παραπάνω απ' ό,τι ο ίδιος πράγματι περιέχει.

Κανένα άλλο από τα υπόλοιπα κείμενα που επικαλέστηκαν οι εναγόμενες δεν έχει εφαρμογή επί των εισαγωγών από τις ΗΠΑ και, μολονότι η Σύμβαση του LOME μπορεί να εκτείνεται σε μερικές χώρες όπου τα σήματα Columbia κατέχονται από τη CBS Inc., νομίζω ότι, αν ανέλυα εδώ τις πολύ ειδικές διατάξεις της Συμβάσεως αυτής, θα έπρεπε να ξεφύγω πάρα πολύ από το πραγματικό πλαίσιο των υπό κρίση αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Συμπεραίνοντας, είμαι της γνώμης ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δεν εμποδίζουν την EMI Records Limited να προβάλλει τα εκ των σημάτων δικαιώματά της όσον αφορά εισαγωγές από τις ΗΠΑ.

**Οι διατάξεις της Συνθήκης περί ανταγωνισμού**

Όσον αφορά τις διατάξεις της Συνθήκης περί ανταγωνισμού, το κύριο επιχείρημα επικεντρώθηκε στο άρθρο 85. Όμως, υποβλήθηκε αίτημα, από πλευράς εναγομένων, ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε επίσης να αποφανθεί ως προς την δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 86. Θα ασχοληθώ πρώτα με το τελευταίο αυτό θέμα.

*Άρθρο 86*

Οι εναγόμενες αναγνωρίζουν, ενόψει της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση 40/70, Sirena κατά Eda (Rec. 1971, σ. 84), ότι ο όμιλος EMI δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86, απλώς και μόνο διότι είναι δικαιούχος των σημάτων Columbia μέσα στην Κοινότητα. Δήλωσαν εξάλλου ότι, αν πετύχουν ευνοϊκή απόφαση από το παρόν Δικαστήριο, θα προσπαθήσουν να πείσουν τα εθνικά δικαστήρια ότι ο όμιλος EMI κατέχει μια τέτοια θέση λόγω του μεριδίου του στη σχετική αγορά. Θα επιδιώξουν επομένως να αποδείξουν στα δικαστήρια αυτά ότι η EMI Records Limited ακολούθησε μια πολιτική κατά την οποία, μολονότι αντιτίθεται στο να διανέμει ο όμιλος CBS τους δίσκους του χωρίς να έχει σβηστεί το σήμα Columbia, επέτρεψε στις θυγατρικές της να διανέμουν τους ίδιους δίσκους χωρίς να είναι σβησμένο το σήμα. Οι εναγόμενες επιδιώκουν να επιτύχουν από το Δικαστήριο να αποφανθεί ότι η εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής θα αποτελούσε κατάχρηση εκ μέρους της EMI Records Limited της (εικαζόμενης) δεσπόζουσας θέσης της.

Το σημείο αυτό δεν φαίνεται να συζητήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Δεν υπάρχει κανένας υπαινιγμός γι' αυτό σε καμιά από τις Διατάξεις περί παραπομπής, ενώ εκείνο που θα πλησίαζε πάρα πολύ σε ένα τέτοιο υπαινιγμό είναι η διαπίστωση που γίνεται σε Διάταξη περί παραπομπής στη δανική υπόθεση ότι σε μια και μόνη περίπτωση η δανική θυγατρική της EMI Records Limited πώλησε δίσκο CBS με μη

σβησμένο σήμα Columbia. Οι εναγόμενες ισχυρίζονται ότι υπήρξαν παρόμοιες περιπτώσεις στην Αγγλία και Γερμανία και προσκόμισαν προς τούτο κάποια σχετικά αποδεικτικά στοιχεία στην αγγλική υπόθεση. Όμως, αν κατάλαβα καλά, με τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία επιδιώχτηκε η διαπίστωση άλλου πράγματος, δηλαδή ότι ήταν δύσκολο να επιτευχθεί το ολοσχερές σβήσιμο.

Κατά τη γνώμη μου, υπό τις περιστάσεις αυτές, το ζήτημα ως προς το οποίο οι εναγόμενες καλούν το Δικαστήριο να αποφανθεί δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στο πλαίσιο των αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως. Είναι εντελώς υποθετικό. Επιπλέον, δεν αναπτύχτηκε σχεδόν καμιά επιχειρηματολογία γι' αυτό ενώπιον του Δικαστηρίου. Ειδικότερα, οι εναγόμενες δεν ανέφεραν γιατί μια τέτοια πολιτική, σαν αυτή που επιζητούν, θα συνιστούσε κατάχρηση εκ μέρους της EMI Records Limited της φερόμενης δεσπόζουσας θέσης, ούτε με ποιο τρόπο θα επηρέαζε το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο ώστε να εμπέσει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86.

Επομένως, δεν θα ήθελα να απαντήσω στο ερώτημα.

*Άρθρο 85*

Στο πιο δυσχερές ζήτημα που αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 85, οι εναγόμενες βρίσκουν σύμμαχο την Επιτροπή.

Δέχονται, όπως και η Επιτροπή, ότι οι αρχικές συμφωνίες του 1917 μεταξύ Columbia Graphophone Company και CGCL δεν ήταν δυνατό να θεωρηθούν ότι εμπίπτουν στο άρθρο 85, διότι συνάφθηκαν μεταξύ μητρικής και θυγατρικής υπό περιστάσεις που δικαιολογούν την εφαρμογή επί της πράξεως αυτής της αρχής που τέθηκε στην υπόθεση 22/71 Béguelin Import Co. κατά SAGL Import Export [Rec. 1971 (2), σ. 949 — Βλ. σκέψη 8 της αποφάσεως] και στην υπόθεση Centrafarm (η οποία προαναφέρθηκε ήδη — βλ. σκέψη 32 της αποφάσεως). Εναγόμενες και Επιτροπή δέχονται περαιτέρω ότι η κατάσταση αυτή διατηρήθηκε όταν, το 1919, η Columbia Graphophone Company αντικαταστάθηκε, ως μητρική της CGCL, από την Columbia Graphophone Manufacturing Company. Αντίθετα, ισχυρίζονται ότι η κατάσταση έπαψε να υφίσταται μετά το 1922, όταν οι μετοχές της CGCL πωλήθηκαν στην Constructive Finance Company Limited και ανανεώθηκαν οι ρυθμίσεις κατανομής της αγοράς μεταξύ Columbia Graphophone Manufacturing Company και CGCL. Ως προς το σημείο αυτό συμφωνώ, μέσα στα όρια των όσων προεξέθεσα και υπό την προϋπόθεση ότι (αντίθετα προς την άποψή μου) το άρθρο 85 μπορεί να εφαρμοστεί σε γεγονότα που συνέβησαν προτού τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη.

Συμφωνώ επίσης με τις εναγόμενες και την Επιτροπή ότι το άρθρο 85 μπορεί να εφαρμοστεί σε συμφωνίες (και ως εκ τούτου σε «αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων» και σε «εναρμονισμένες πρακτικές») που αφορούν εισαγωγές στην Κοινότητα. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε κατ' αυτή την έννοια στην υπόθεση 71/74 — υπόθεση Frubo, (1975) ECR, σ. 563. Θα ήθελα πάντως να υπογραμμίσω ότι, για να εμπέσει μια πράξη στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, δεν αρκεί μια συμφωνία να αφορά εισαγωγές στην Κοινότητα. Η συμφωνία, όπως σαφώς προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 85, πρέπει επίσης:

1) Να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

2) Να μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

Σε περιπτώσεις όπως αυτές που αφορούν οι υπό κρίση υποθέσεις, πρέπει κατά τη γνώμη μου να αποδεικνύονται δύο πράγματα, προκειμένου να πειστεί το ενδιαφερόμενο εθνικό δικαστήριο.

Δεν μπορούν να θεωρηθούν αποδεδειγμένα απλώς και μόνο από το γεγονός ότι, συνεπεία της συμφωνίας, τα δικαιώματα επί συγκεκριμένου σήματος εντός της Κοινότητας κατέχει μια επιχείρηση, ενώ τα δικαιώματα επί του ίδιου σήματος σε άλλες χώρες εκτός της Κοινότητας τα κατέχει μια άλλη. Έχω ήδη κάνει υπαινιγμό στα γεγονότα που προέβαλαν οι εναγόμενες για να αποδείξουν ότι η άσκηση εκ μέρους της EMI Records Limited των δικαιωμάτων της επί του σήματος Columbia εντός της Κοινότητας δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό εντός αυτής. Όσον αφορά το ζήτημα αν η εν λόγω άσκηση μπορεί να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, οι εναγόμενες δεν επεκτάθηκαν τόσο πολύ. Το μόνο επιχείρημά τους φαίνεται να συνίσταται στο ότι, μολονότι το πρακτικό αποτέλεσμα — όπως ισχυρίζονται — της ασκήσεως αυτής είναι να αποκλείονται οι εισαγωγές στην Κοινότητα ορισμένων τύπων δίσκων, δεν παύει να έχει ωσαύτως ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό κάθε δυνατότητας εμπορίας παρόμοιων δίσκων μεταξύ των κρατών μελών. Δεν νομίζω ότι η επιχειρηματολογία αυτή βαίνει αρκετά μακριά, διότι προϋποθέτει, χωρίς να το αποδεικνύει, ότι, αν τέτοιοι δίσκοι εισάγονταν στην Κοινότητα, θα καθίσταντο πιθανώς, σε σημαντικό βαθμό, αντικείμενο εμπορίου μεταξύ κρατών μελών. Στην υπόθεση Frubo, στην οποία βεβαίως επρόκειτο περί ευθείας προσφυγής, το Δικαστήριο αρκέστηκε μόνο στο να πειστεί ότι η επίμαχη συμφωνία θα μπορούσε να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, διότι είχαν δοθεί ειδικά παραδείγματα περιπτώσεων στις οποίες αυτό θα μπορούσε να συμβεί. [βλ. (1975) ECR, σ. 584 και στις σσ. 595-596]. Επίσης στην υπόθεση 73/74 Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique κατά Επιτροπής, η οποία γεννήθηκε και πάλι με απευθείας προσφυγή, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Επιτροπή δεν είχε εκθέσει επαρκώς τους αναγόμενους στα πραγματικά περιστατικά λόους που την είχαν οδηγήσει να αποφανθεί ότι η επίμαχη συμφωνία θα μπορούσε να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο (βλ. σκέψεις 30 μέχρι 35 της αποφάσεως).

Το κρίσιμο πάντως ερώτημα στις παρούσες υποθέσεις είναι σε ποια έκταση μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 85, αν καθ' υπόθεση έχει εφαρμογή, σε μια κατάσταση όπου δεν υφίσταται πλέον συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική. (Αφήνω κατά μέρος «τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων», διότι δεν πρόκειται εν προκειμένω περί αυτών έστω και πόρρωθεν).

Οι εναγόμενες και η Επιτροπή ισχυρίζονται ότι το άρθρο 85 εφαρμόζεται σε μια κατάσταση όπου συμφωνία απαγορευόμενη από το άρθρο αυτό, μολονότι λήξασα, εξακολουθεί να «παράγει αποτελέσματα» εντός της Κοινότητας. Ισχυρίζεται ότι η εδαφική κατανομή των δικαιωμάτων επί των σημάτων Columbia μεταξύ των ομίλων EMI και CBS απορρέει από παλαιές συμφωνίες κατανομής της αγοράς του είδους που απαγορεύει το άρθρο 85 και ότι το άρθρο αυτό, για τον ίδιο λόγο, απαγορεύει την επίκληση των δικαιωμάτων αυτών.

Η Επιτροπή, με τις παρατηρήσεις της, ανέφερε ακροθιγώς ότι το Δικαστήριο δεν θα έπρεπε, για την εφαρμογή του άρθρου 85, να διακρίνει μεταξύ του αποτελέσματος μιας συμφωνίας που οδηγεί στη χορήγηση άδειας χρησιμοποιήσεως ενός σήματος και του αποτελέσματος μιας συμφωνίας που

οδηγεί στην εκχώρησή του. Εν τούτοις, στο τέλος η Επιτροπή ανέφερε ότι η διάκριση αυτή είχε μικρή σημασία όσον αφορά τις σχετικές με τα εμπορικά σήματα πράξεις εντός της Κοινότητας. Συμφωνώ. Ενόψει των αρχών που απορρέουν από τις υποθέσεις Hag και Centrafarm, η χρησιμοποιούμενη μέθοδος για την επιδίωξη της κατανομής της κοινής αγοράς, χρησιμοποιώντας τα εκ του σήματος δικαιώματα, δεν μπορεί να έχει μεγάλη σημασία. Ως προς τις συμφωνίες που αφορούν το εμπόριο με τρίτες χώρες, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η διάκριση μεταξύ εκείνων που οδηγούν στη χορήγηση άδειας χρησιμοποιήσεως των σημάτων και εκείνων που οδηγούν στην εκχώρησή τους δημιούργησε δυσχερές πρόβλημα, η λύση του οποίου θα είχε μεγάλες συνέπειες και ότι δεν ήταν αναγκαίο να επιλυθεί στην παρούσα υπόθεση. Γεγονός είναι ότι δεν έχει έρθει ακόμα ενώπιον του Δικαστηρίου υπόθεση έχουσα ως αντικείμενο συμφωνία χορηγήσεως άδειας χρήσεως ενός σήματος αναφερόμενη στο εμπόριο μεταξύ Κοινότητας και τρίτων κρατών, νομίζω δε ότι θα ήμουν άστοχος να μαντεύσω τη λύση που θα μπορούσε να δοθεί αν ανέκυπτε παρόμοια υπόθεση.

Επανέρχομαι στο κύριο επιχείρημα που προέβαλαν οι εναγόμενες και η Επιτροπή.

Φαίνεται να στηρίζεται στη «θεωρία των αποτελεσμάτων» που υιοθέτησε το Δικαστήριο στην υπόθεση Béguelin και ανέπτυξε διεξοδικά με τις προτάσεις του ο γενικός εισαγγελέας Mayras στις υποθέσεις 48, 49 και 51 μέχρι 57/69, υποθέσεις Dyestuffs [Rec. 1972 (2), σσ. 692 - 702). Κατά τη γνώμη μου, επίκληση της θεωρίας αυτής δεν έχει θέση εν προκειμένω. Η θεωρία αυτή αφορά τη δικαιοδοσία της Επιτροπής και του Δικαστηρίου επί επιχειρήσεων εδρευουσών εκτός της Κοινότητας. Δεν σημαίνει τίποτα παραπάνω από το ότι τέτοιες επιχειρήσεις δεν μπορούν να διαφύγουν από την εν λόγω δικαιοδοσία αν συνάψουν συμφωνίες που παράγουν αποτελέσματα εντός της Κοινότητας. Το θέμα αυτό δεν τίθεται όντως εν προκειμένω.

Νομίζω ότι είναι πιο λυσιτελής η επίκληση εκ μέρους των εναγομένων και της Επιτροπής της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση Sirena.

Κατά τη γνώμη μου, δεν είναι εύκολο να κατανοήσουμε ή να ερμηνεύσουμε την απόφαση αυτή. Η δυσκολία που θέτει τονίστηκε από το γενικό εισαγγελέα Mayras στις προτάσεις του στην υπόθεση Hag (1974) ECR στη σ. 750. Ο εν λόγω εισαγγελέας ανέφερε στο σημείο εκείνο ότι η απόφαση θα μπορούσε να εξηγηθεί από το γεγονός ότι το Δικαστήριο είχε, χωρίς να το πει ρητά, δεχτεί μια ερμηνεία των περιστατικών της υποθέσεως που παρουσίασε ο γενικός εισαγγελέας Dutheillet de Lamothe, σύμφωνα με την οποία, μεταξύ των αμερικανικών, βελγικών, ολλανδικών, γαλλικών, γερμανικών και ιταλικών εταιριών που εμπλέκονταν, εξακολουθούσαν να υφίστανται συμφωνίες ή εν πάση περιπτώσει εναρμονισμένες πρακτικές. [Προκύπτει πράγματι ότι αυτή ήταν η ερμηνεία των περιστατικών που δέχτηκαν τα ενδιαφερόμενα ιταλικά δικαστήρια, ήτοι το Tribunale του Μιλάνου, το οποίο είχε υποβάλει την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο, και το Corte d'Appello του Μιλάνου όπου έφθασε αργότερα η υπόθεση — Βλ. (1975) 1 CMLR 409, ιδίως στις σσ. 430 - 431· Dir. scambi internaz. 1974, σ. 105.] Εξάλλου, υπάρχουν σκέψεις στην απόφαση του Δικαστηρίου που μπορούν να ερμηνευτούν υπέρ της επιχειρηματολογίας των εναγομένων και της Επιτροπής στην παρούσα υπόθεση. Έτσι, στη σκέψη 9 αναφέρεται:

«Το δικαίωμα επί του σήματος, ως νομική ολότητα, δεν συγκεντρώνει αυτό καθαυτό τα στοιχεία συμβάσεως ή εναρμονισμένης

πρακτικής που αναφέρονται στο άρθρο 85, παράγραφος 1. Παρ' όλα ταύτα, η άσκηση του εν λόγω δικαιώματος θα μπορούσε να εμπέσει στις απαγορεύσεις της Συνθήκης κάθε φορά που εμφανίζεται ως αντικείμενο, μέσον ή αποτέλεσμα εναρμονισμένης πρακτικής.»

Η σκέψη 12 έχει ως εξής:

«Αν οι εναρμονισμένες πρακτικές γεννήθηκαν προτού τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη, πρέπει και αρκεί ότι εξακολουθούν να παράγουν τα αποτελέσματά τους μετά την ημερομηνία αυτή.»

Πάντως, το χαρακτηριστικό της αποφάσεως αυτής που μου φαίνεται το πλέον εκπληκτικό είναι ότι η αρχή στην οποία στηρίζεται είναι η ενότητα της κοινής αγοράς, που συνεπάγεται ότι τα δικαιώματα επί του σήματος δεν μπορούν να ασκηθούν κατά τρόπο ώστε να κατανείμουν τεχνητώς την αγορά αυτή. Αυτό απορρέει πολύ πιο σαφώς από την απόφαση απ' ο,τιδήποτε άλλο: βλ. ιδίως σκέψεις 10 και 11. Νομίζω επομένως ότι, αν η υπόθεση Sirena εκδικαζόταν σήμερα, θα κρινόταν βάσει των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης και ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχει κανένα σαφές επίσημο έρεισμα για τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 85 υπό περιστάσεις όπως είναι αυτές των υπό κρίση υποθέσεων.

Επομένως, το ερώτημα μεταπίπτει από μόνο του, κατά τη γνώμη μου, σε καθαρό πρόβλημα ερμηνείας του άρθρου 85 αυτού καθαυτού.

Νομίζω ότι θα μακρηγορούσα πολύ αν έλεγα ότι το άρθρο 85 μπορεί να έχει εφαρμογή μόνο σε μια κατάσταση όπου υφίσταται συμφωνία ή υφίστανται εναρμονισμένες πρακτικές. Ας υποθέσουμε ότι, μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης, δύο επιχειρήσεις (εγκατεστημένες ή μη εντός της Κοινότητας) συνήψαν συμφωνία η οποία είχε αναντιρρήτως ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μέσα στην κοινή αγορά και ήταν ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο· ας υποθέσουμε δε ότι ένα από τα μέσα που επέλεξαν οι επιχειρήσεις αυτές για την υλοποίηση της εν λόγω συμφωνίας ήταν η εκχώρηση των εμπορικών σημάτων ή αμοιβαίες εκχωρήσεις εμπορικών σημάτων. Κατά τη γνώμη μου, δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι, μετά τη λήξη της συμφωνίας αυτής, κατόπιν ίσως προσφυγής της Επιτροπής βάσει του κανονισμού 17, κάθε επιχείρηση εξακολουθούσε να παραμένει ελεύθερη να ασκεί τα εκ του σήματος δικαιώματα που είχε αποκτήσει κατ' αυτό τον τρόπο, ακόμη και αν αυτή καθαυτή η άσκησή τους είχε ως αποτέλεσμα το περιορισμό του ανταγωνισμού μέσα στην κοινή αγορά και ήταν ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

Το κλειδί για τη λύση του προβλήματος έγκειται κατά τη γνώμη μου στο να προσδιοριστεί ακριβώς το περιεχόμενο της απαγορεύσεως του άρθρου 85. Αξίζει νομίζω να υπομνηστεί η διατύπωση του άρθρου 85 παράγραφος 1, όσον γνωστή και αν είναι. Καθ' ότι αφορά την παρούσα υπόθεση, αυτό ορίζει:

«Είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή την νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς...»

Κατά τη γνώμη μου, η απαγόρευση αυτή δεν μπορεί να επεκταθεί σε συμφωνία που συνάφθηκε και έληξε προτού τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη, διότι η Συνθήκη δεν έχει αναδρομικό αποτέλεσμα. Επομένως, νομίζω ότι η απαγόρευση αυτή δεν μπορεί να επεκταθεί σε απλές συνέπειες μιας τέτοιας συμφωνίας, όπως είναι η άσκηση, μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης, των εκ του σήματος δικαιωμάτων των οποίων ένα πρόσωπο ήταν τότε κάτοχος, πλην όμως των οποίων, για λόγους ιστορικού χαρακτήρα, δεν ήταν ή δεν μπορούσε να είναι κάτοχος παρά δυνάμει της Συμφωνίας. (Το πράγμα βεβαίως θα διέφερε αν, παρά τη λήξη της συμφωνίας, εξακολουθούσαν να υπάρχουν εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των μερών).

Εξάλλου, δεν αμφιβάλλω ότι η απαγόρευση εκτείνεται στην εξακολούθηση, μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης, μιας συμφωνίας του είδους που περιγράφεται στο άρθρο 85, συναφθείσας πριν από την ημερομηνία αυτή. Εν τούτοις, με ανάλογη αιτιολόγηση, μια τέτοια απαγόρευση δεν μπορεί κατά τη γνώμη μου να επεκταθεί σε οποιεσδήποτε συνέπειες της συμφωνίας αυτής πλην εκείνων (αν υπάρχουν) που αποδίδονται στο ότι εξακολουθεί να υφίσταται. Δεδομένου ότι δεν απαγορευόταν η ύπαρξη της συμφωνίας προτού αρχίσει να ισχύει η Συνθήκη, η άσκηση των εκ του σήματος δικαιωμάτων τα οποία αποκτήθηκαν συνεπεία της υπάρξεώς της πριν από την ημερομηνία αυτή δεν μπορούν επίσης να απαγορευτούν.

Βεβαίως, στην περίπτωση συμφωνιών που θίγουν τον ανταγωνισμό μόνο εντός των νέων κρατών μελών (ή εντός ενός είτε εντός δύο από αυτά) ή που είναι ικανές να επηρεάσουν μόνο το εμπόριο μεταξύ αυτών και άλλων κρατών μελών, η κρίσιμη ημερομηνία δεν είναι η της ενάρξεως της ισχύος της Συνθήκης αλλά ημερομηνία προσχωρήσεως.

Όπως ανέφερα, δεν αμφισβητείται εν προκειμένω ότι μεταξύ του 1956 και 1962, δηλαδή εντός περιόδου μέσα στην οποία εμπίπτει η ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της Συνθήκης, δεν υφίστατο καμιά συμφωνία ή ρύθμιση, οποιουδήποτε είδους, μεταξύ οποιασδήποτε εταιρίας του ομίλου EMI και οποιασδήποτε εταιρίας του ομίλου CBS. Αν αυτό είναι δεδομένο, έπεται κατά τη γνώμη μου ότι το άρθρο 85 δεν μπορεί να εφαρμοστεί, εκτός ενδεχομένως αν υπάρχει κάποια ρήτρα σε μια ή περισσότερες από τις συμφωνίες που συνάφθηκαν μεταξύ των δύο ομίλων μεταξύ 1962 και 1971. Βεβαίως, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να αποφανθούν επί των θεμάτων αυτών.

## Συμπεράσματα

Όσον αφορά τη διατύπωση των απαντήσεων που πρέπει να δοθούν στα ερωτήματα που υπέβαλαν στο Δικαστήριο τα εθνικά δικαστήρια, νομίζω ότι, ενόψει του τρόπου κατά τον οποίο εξελίχτηκε η διαδικασία και ειδικότερα της αποδοχής από το Δικαστήριο των αποδεικτικών στοιχείων, μερικά από τα οποία δεν προσκομίστηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, νομίζω ότι η χρησιμοποίηση από το Δικαστήριο των συμβόλων Α, Β και Χ, των οποίων χρήση έγινε στις Διατάξεις περί παραπομπής, θα μπορούσε να προκαλέσει ορισμένη σύγχυση.

Στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην αγγλική υπόθεση θα απαντούσα ως εξής:

1. Οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δεν πρέπει να ερμηνευτούν υπό την έννοια ότι αφαιρούν από μια επιχείρηση που είναι δικαιούχος εμπορικού σήματος εντός κράτους μέλους το δικαίωμα να ασκεί τα σχετικά δικαιώματά της δυνάμει του εθνικού δικαίου του κράτους αυτού:

   i) προκειμένου να εμποδίζει την πώληση εμπορευμάτων τα οποία φέρουν αυτό το σήμα και εισάγονται στο κράτος αυτό από χώρα εκτός της Κοινότητας, έστω και αν πρόκειται για προϊόντα κατασκευασθέντα στα οποία έχει τεθεί το σήμα στη χώρα όπου ο κατασκευαστής τους είναι δικαιούχος του σήματος και έστω και αν τα σήματα έχουν κοινή προέλευση εντός του εν λόγω κράτους μέλους και εντός της χώρας αυτής· ή

   ii) προκειμένου να εμποδίζει την κατασκευή σ' αυτό το κράτος μέλος προϊόντων που φέρουν το σήμα αυτό από πρόσωπο που έχει δικαίωμα επί του σήματος σε μια ή περισσότερες χώρες εκτός της Κοινότητας, έστω και αν τα σήματα έχουν κοινή προέλευση.

2. Οι διατάξεις της Συνθήκης περί ανταγωνισμού δεν πρέπει να ερμηνευτούν υπό την έννοια ότι αφαιρούν από μια επιχείρηση η οποία είναι δικαιούχος εμπορικού σήματος σε κράτος μέλος το δικαίωμα να ασκεί τα σχετικά δικαιώματά της δυνάμει του εθνικού δικαίου του κράτους αυτού:

   i) προκειμένου να εμποδίζει την πώληση προϊόντων που φέρουν το σήμα αυτό και εισάγονται από χώρα εκτός της Κοινότητας, πρόκειται δε περί κατασκευασθέντων προϊόντων στα οποία έχει επικολληθεί το σήμα σε χώρα όπου ο κατασκευαστής τους είναι δικαιούχος του σήματος, ή

   ii) προκειμένου να εμποδίζει την κατασκευή σ' αυτό το κράτος μέλος προϊόντων που φέρουν το σήμα από πρόσωπο που έχει δικαίωμα επί του σήματος σε μια ή περισσότερες χώρες εκτός της Κοινότητας,

εκτός αν:

   α) παρόμοια άσκηση των δικαιωμάτων αυτών είναι ή θα αποτελούσε τη συνέπεια είτε συμφωνίας συναφθείσας μετά την 31η Δεκεμβρίου 1957 είτε της εξακολουθήσεως της ισχύος, μετά την ημερομηνία αυτή, συμφωνίας συναφθείσας προ αυτής, συμφωνίας η οποία σε εκάτερη των περιπτώσεων έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και είναι ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο· ή

β) παρόμοια άσκηση των δικαιωμάτων αυτών θα αποτελούσε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατεχόμενης από την επιχείρηση εντός της κοινής αγοράς, μια τέτοια δε κατάχρηση θα μπορούσε να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

3. Οι αναφορές που έγιναν παραπάνω σε συναφθείσα συμφωνία ή συμφωνία που εξακολουθεί να ισχύει πρέπει να ερμηνευτούν ως περιλαμβάνουσες αναφορές σε κάθε απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική που είχε υιοθετηθεί ή εξακολουθεί να υφίσταται· και οι αναφορές στην 31η Δεκεμβρίου 1957 πρέπει, στην περίπτωση κάθε συμφωνίας, αποφάσεως ή πρακτικής που επηρεάζει μόνο τον ανταγωνισμό σε οποιαδήποτε από τα νέα κράτη μέλη ή το εμπόριο μεταξύ οποιωνδήποτε από αυτά και οποιωνδήποτε άλλων κρατών μελών να ερμηνευτούν ως αναφορές στην 31η Δεκεμβρίου 1972.

Στη Δανική και Γερμανική υπόθεση, στα ερωτήματα προσήκουν κατά τη γνώμη μου οι ίδιες απαντήσεις, εκτός όσον αφορά την παράγραφο ii), που πρέπει να παραλειφθεί σε κάθε περίπτωση.